

14. A kapcsolati beágyazottság sajátosságai

Krajnyák Helga

Bevezetés

A sporttevékenységhez való viszonyulást és az abban való sikerességet számos tényező formálja. A társas kapcsolatok szerepe meghatározó az egyén életében. A támogatás, amelyet a tanulók tanáraiktól és kortársaiktól kapnak, alapvető hatással lehet motivációjukra, önértékelésükre és általános jóllétükre. A kapcsolati beágyazottság fogalma – amely Granovetter (1985) és Nahapiet és Ghoshal (1998) munkásságából ered – arra utal, hogy az egyén milyen mértékben kapcsolódik társas hálózatahoz, és ezek a kapcsolatok milyen funkcionális támogatást nyújtanak számára.

A férfiak és nők eltérő módon építik és kezelik társas kapcsolataikat, ami hatással van sportbeli részvételükre és sikerükre. Szell és Thurner (2013) kutatása szerint a nők általában több kommunikációs partnerrel rendelkeznek, akik kevésbé kapcsolódnak egymáshoz, míg a férfiak hálózatai szorosabban összefonódtak. A nők erősebb homofiliát mutatnak, vagyis hajlamosabbak az azonos neműekkel való kapcsolatok kialakítására, és magasabb klaszterezési együttathatóval rendelkeznek a kereskedelmi és támadó hálózatokban. Ez arra utal, hogy a nők szorosabb, de kevésbé kiterjedt hálózatokat alakítanak ki, míg a férfiak inkább versengő és szélesebb körű kapcsolatokat építenek.

A család alapvető szerepet játszik a sportolói kapcsolatrendszer és pályafutás kialakulásában és fenntartásában. A szülők támogatása, példamutatása és erőforrásai (például anyagi háttér, időráfordítás) jelentősen befolyásolják a gyermekek sportolási lehetőségeit és motivációját. A családi háttér különösen fontos a nők esetében, akik gyakran szembesülnek társadalmi elvárásokkal és szerepekkel, amelyek befolyásolhatják sportolói ambícióikat és lehetőségeiket (Kovács & Szakál, 2024; Kovács et al., 2024).

A választott sportág és sporttípus (egyéni vagy csapatsport) szintén befolyásolja a kapcsolati beágyazottságot. Az egyéni sportokban a sportolók gyakran szorosabb kapcsolatot alakítanak ki edzőikkel és közvetlen támogatóikkal, míg

a csapatsportokban a társas kapcsolatok szélesebb körűek és komplexebbek lehetnek. Ezenkívül egyes sportágak kulturális és társadalmi megítélése is hatással van arra, hogy milyen kapcsolati hálózatokat építenek ki a sportolók, és hogyan integrálódnak a sportközösségekbe (Martín-Rodríguez et al., 2024).

Jelen tanulmány célja annak vizsgálata, hogy a kapcsolati beágyazottság – konkrétan a tanári és kortársi, személyes és tudásfókuszú támogatás – hogyan alakul különböző szociodemográfiai (pl. nem, tanulmányi szint, szülők iskolázottsága) és sportspecifikus (pl. sportolási gyakoriság, sporttípus) tényezők mentén. A kutatás alapját kvantitatív módszertan képezi, amelyben különféle statisztikai próbák (Mann-Whitney, Kruskal-Wallis) segítségével elemeztük az eredményeket. Az kutatás célja, hogy hozzájáruljon a fiatal sportolók társas támogatottságából adódó összefüggések mélyebb megértéséhez.

A kapcsolati beágyazottság vizsgálata szociodemográfiai változók mentén

A kapcsolati beágyazottság vizsgálata 4 fő dimenzió mentén zajlott. Ezek a következők voltak: tanár személyes támogatás, tanár tudásfókuszú támogatás, kortárs személyes támogatás, kortárs tudásfókuszú támogatás. Ezeket különböző szociáldemográfiai változó mentén értékeltük, mint a nem, az aktuális tanulmányok szintje, a lakóhely településtípusa, a szülők iskolai végzettsége, a szülők munkaerőpiaci státusza, a családszerkezetben bekövetkezett változások, vallásosság, valamint a testvér jelenléte. A statisztikai elemzésekhez Mann-Whitney, valamint Kruskal-Wallis próbákat használtunk.

A nemek közötti különbségek vizsgálatánál mind a tanár tudásfókuszú ($U=132769$; $p=0,001$), mind a kortárs tudásfókuszú ($U=112732$; $p<0,001$) támogatásnál szignifikáns különbséget találtunk. Az előbbi esetben, a nők átlagát ($M=3,1161$; $SD=2,09878$) összevetve a férfiak átlagával ($M=2,6274$; $SD=2,15685$), azt találtuk, hogy a nők magasabb pontszámot értek el, mint a férfiak. Az utóbbi esetben szintén hasonló eredményeket kaptunk: a nők átlagban ($M=6,6066$; $SD=3,1065$) magasabb pontszámot értek el, mint a férfiak ($M=4,9749$; $SD=3,61511$). A tanár személyes támogatás ($U=145305$; $p=0,407$) és kortárs személyes támogatás ($U=142227$; $p=0,155$) dimenziókban nem találtunk szignifikáns különbséget.

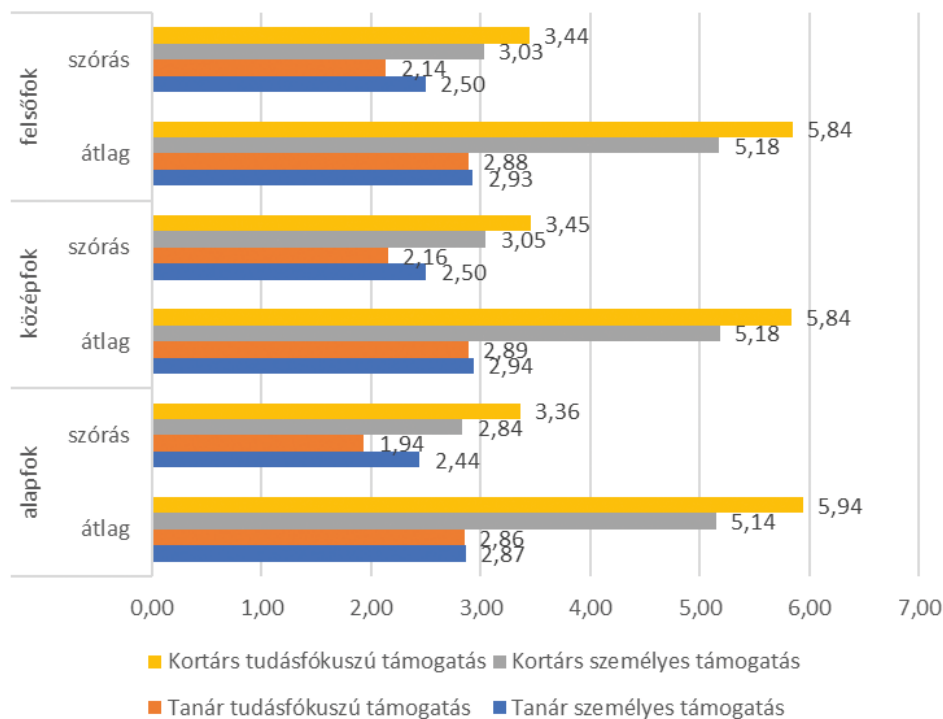
Az aktuális tanulmányokat tekintve szignifikáns különbséget fedeztünk fel 2 dimenzió esetében is: tanári tudásfókuszú támogatás ($p=0,001$; $U=132769$) és a kortárs tudásfókuszú ($p<0,001$; $U=112732$) támogatás esetében. Mindkét esetben a felsőfokú tanulmányokat végzett sportolók átlaga volt magasabb. A tanári tudásfókuszú támogatás esetén 3,0847 ($SD=2,13411$), míg a kortárs tudásfókuszú esetén ez 6,5351 ($SD=3,22285$). Az középfokú tanulmányokat végzett sportolók tehát mind a tanár ($M=2,6234$; $SD=2,11623$) mind a kortárs általi tudásfókuszú ($M=4,9393$; $SD=3,51554$) támogatás esetén alacsonyabb pontszámot értek el a felsőfokú tanulmányokat végzettekhez képest. A másik két dimenzió esetén nem volt szignifikáns eredmény ($p=0,407$; $p=0,155$).

A lakóhely típusa alapján szignifikáns különbséget találtunk a tanári tudásfókuszú támogatás esetén ($p=0,005$; $U=132265$). Ezen belül magasabb átlagpontszámot értek el azok, akik falvakban vagy kisvárosban élnek ($M = 3,0880$; $SD=2,05334$) és tőlük alacsonyabb átlagpontszámmal rendelkeztek azok, akik nagyvárosban élnek ($M=2,7489$; $SD=2,18338$). A többi támogatási dimenzióban nem kaptunk szignifikáns eredményt ($p=0,077$; $p=0,468$; $p=0,748$).

Az anya iskolai végzettsége mind a négy vizsgált dimenziót befolyásolja. Szignifikáns különbséget találtunk a csoportok között a tanár személyes támogatása ($\chi^2=34,174$; $df=3$; $p<0,001$), a tanár tudásfókuszú támogatása ($\chi^2=41,808$; $df=3$; $p<0,001$), a kortárs személyes támogatása ($\chi^2=57,843$; $df=3$; $p<0,001$) és a kortárs tudásfókuszú ($\chi^2=62,594$; $df=3$; $p<0,001$) támogatása esetén is. Azonban az is elmondható, hogy mind a négy esetben nagyon kicsi a hatás nagysága ($\epsilon^2=0,03098$; $\epsilon^2=0,03790$; $\epsilon^2=0,05244$; $\epsilon^2=0,05675$). A tanár tudásfókuszú és kortárs tudásfókuszú támogatás esetén a felsőfokú végzettséggel rendelkező anyák gyermekei körében tapasztalható a legmagasabb ($M=1,95$; $SD=1,46808$; $M=3,7$; $SD=2,22663$), míg a középfokú iskolai végzettségű anyák gyermekei körében ennél némiképp alacsonyabb ($M=2,9317$; $SD=2,06564$; $M=5,1101$; $SD=2,94261$), végül az alacsony iskolai végzettséggel rendelkező anyák gyermekeinek körében a legalacsonyabb tudásfókuszú támogatottság ($M=2,9657$; $SD=2,17645$; $M=5,4395$; $SD=2,99393$). A tanár személyes támogatásánál az figyelhető meg, hogy akik magasabb iskolázottságú anyák gyermekei ($M=3,0114$; $SD=2,45913$) és akik alacsonyabb iskolázottságú anyák gyermekei ($M=3,05$; $SD=2,72368$) átlagban jobban kérnek személyes

támogatást a tanároktól, mint a középfokú iskolázottságú anyák gyermekei ($M=2,93317$; $SD=2,52357$).

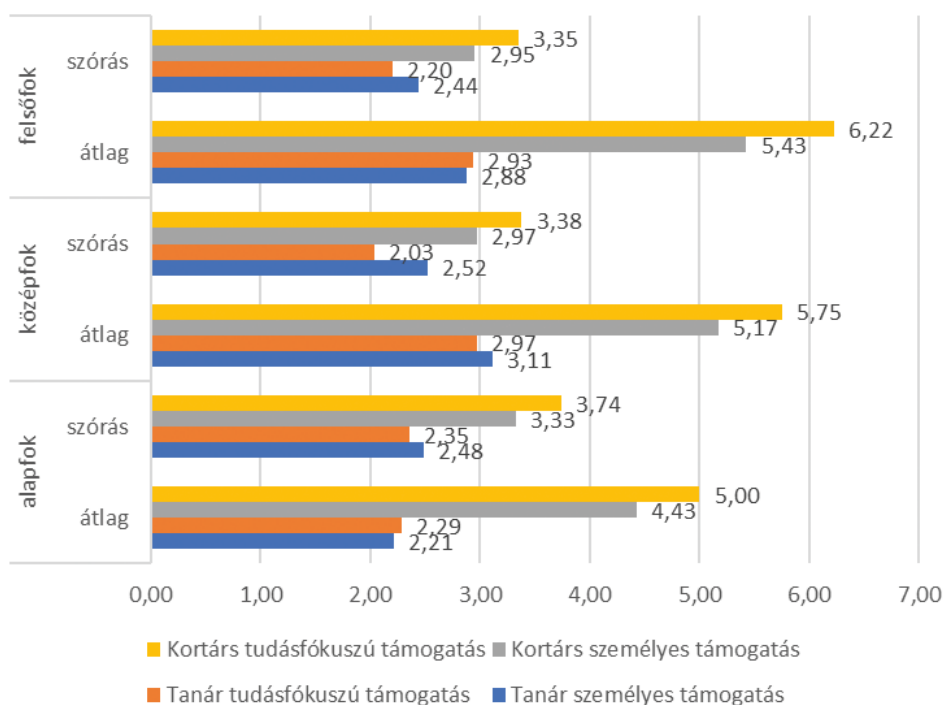
33. ábra. A kapcsolati beágyazottság alakulása az édesanya végzettsége mentén (pont)

Az apa iskolai végzettsége dimenzióinak vizsgálata során, hasonló eredményeket kaptunk, mint az anyáknál. Szignifikáns különbséget találunk a csoportok között a tanár személyes támogatása ($\chi^2=41,134$; $df=3$; $p<0,001$), a tanár tudásfókuszú támogatása ($\chi^2=43,396$; $df=3$; $p<0,001$), a kortárs személyes támogatása ($\chi^2=52,297$; $df=3$; $p<0,001$) és a kortárs tudásfókuszú támogatása ($\chi^2=57,660$; $df=3$; $p<0,001$) esetén is. Szintén mind a négy esetben nagyon kicsi a hatás nagysága ($\epsilon^2=0,03729$; $\epsilon^2=0,03934$; $\epsilon^2=0,04741$; $\epsilon^2=0,05228$). A tanári személyes és tudásfókuszú támogatás a középfokú iskolázottságú apák gyermekeinél a legmagasabb ($M=3,1103$; $SD=2,52303$; $M=2,9715$; $SD=2,03426$), ettől alacsonyabb az alapfokú iskolázottságú apák gyermekeinél ($M=2,8788$; $SD=2,44151$; $M=2,9313$;

SD=2,20216) és még alacsonyabb a felsőfokú iskolázottságú apák gyermekeinél (M=2,2143; SD=2,48487; M=2,2857; SD=2,35478). A kortárs személyes és tudásfókuszú támogatás legnagyobb mértékben az alapfokú iskolázottságú apák gyermekeinél (M=5,4263; SD=2,95412; M=6,2222; SD=3,3505) jelent meg, majd ennél alacsonyabban volt jelen a középfokú (M=5,1726; SD=2,96692; M=5,7509; SD=3,38001), legkisebb mértékben pedig a felsőfokú iskolázottságú apák gyermekeinél (M=4,4286; SD=3,32698; M=5; SD=3,74166).

34. ábra. A kapcsolati beágyazottság alakulása az édesapa végzettsége mentén (pont)

A szülők munkaerőpiaci státuszát is vizsgáltuk. Az anya munkaerőpiaci státusza szerint, nem volt szignifikáns különbség a csoportok között egyik dimenzió esetén sem (tanár személyes támogatás: $p=0,848$; tanár tudásfókuszú támogatás: $p=0,977$; kortárs személyes támogatás: $p=0,951$; kortárs személyes támogatás: $p=0,819$). Az eredmények szerint a tanárok és a kor-

társak támogatása közel azonos volt a nem dolgozó és a dolgozó édesanyák tekintetében is, ám a kortársak támogatása mindkét támogatási forma esetében nagyobb volt, mint a tanári támogatás.

Hasonlóan az anyákhoz, az apák munkaerőpiaci státuszának vizsgálatakor, szintén egyik esetben sem kaptunk szignifikáns eredményt (tanár személyes támogatás: $p=0,426$; tanár tudásfókuszú támogatás: $p=0,319$; kortárs személyes támogatás: $p=0,780$; kortárs tudásfókuszú támogatás: $p=0,161$).

A családszerkezeti változás tekintetében is feltérképeztük a támogatottságot. Ebben az esetben szintén nem találtunk szignifikáns eredményeket (kortárs tudásfókuszú támogatás: $p=0,976$; kortárs személyes támogatás: $p=0,601$; tanár tudásfókuszú támogatás: $p=0,1$; tanár személyes támogatás: $p=0,260$).

A testvér jelenléte mentén is megnéztük a támogatottság alakulását, szignifikáns eredményt kaptunk 2 esetben is, a tanári ($p=0,05$; $U=61354$) és kortárs személyes támogatásnál ($p=0,047$; $U=61265$). Mindkét esetben magasabb pontszámot értek el azok, akiknek nincsen testvérük (tanár személyes támogatás: $M=3,4437$; $SD=2,89172$; kortárs személyes támogatás: $M=5,669$; $SD=3,18444$) és alacsonyabbat, akiknek van testvérük (tanár személyes támogatás: $M=2,8574$; $SD=2,42587$; kortárs személyes támogatás: $M=5,1113$; $SD=3,00989$). A másik két dimenzió esetében nem találtunk szignifikáns különbséget a csoportok között (tanár tudásfókuszú támogatás: $p=0,272$; kortárs tudásfókuszú támogatás: $p=0,503$).

A vallásosság tekintetében, szintén nem találtunk szignifikáns eredményt (kortárs tudásfókuszú támogatás: $p=0,299$; kortárs személyes támogatás: $p=0,765$; tanár tudásfókuszú támogatás: $p=0,058$; tanár személyes támogatás: $p=0,680$).

Végül az objektív anyagi helyzetet is megvizsgáltuk. Szignifikáns eredményt találtunk a kortársak személyes támogatásánál ($p<0,001$; $U=118249$). Ezen belül magasabb átlagpontszámuk lett azoknak a sportolóknak, akik átlag feletti anyagi helyzettel ($M=5,2358$; $SD=2,83766$) rendelkeznek. Valamennyivel kevesebb átlagpontszámuk lett pedig azoknak, akik átlag alatti anyagi helyzettel ($M=5,8106$; $SD=2,76250$) rendelkeznek. A többi támogatottság esetében nem találtunk szignifikáns eredményeket (kortárs tudás-

fókuszú támogatás: $=0,273$; tanári tudásfókuszú támogatás: $p=0,354$; tanári személyes támogatás: $p=0,370$).

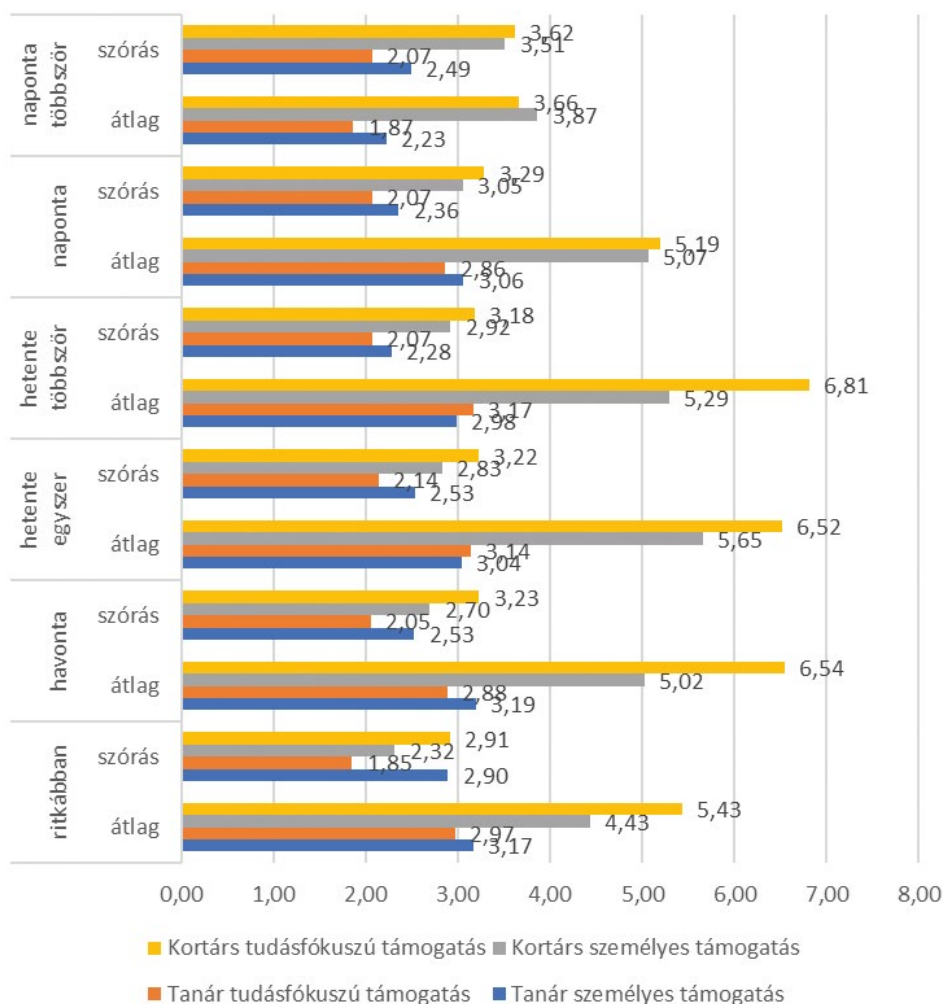
A kapcsolati beágyazottság vizsgálata a sportspecifikus változók mentén

A sportágspecifikus változókat is megvizsgáltuk a felmérés során. Az ezekhez tartozó változók a következők voltak: sportolási gyakoriság, sporttípus, sportolási szint, egyesületnél folytatott sporttevékenység, sportágváltás, heti egyesületi edzés és egyéni edzés továbbá az egészségi és edzettségi állapot alapján fennálló eltérések.

Először a sportolási gyakoriságot vizsgáltuk. Mind a négy támogatási forma esetén szignifikáns különbségeket találtunk a csoportok között. A legmagasabb tanári személyes támogatás ($p<0,001$; $\chi^2=20,547$) a havonta ($M=3,1923$; $SD=2,52857$) és ritkábban ($M=3,1714$; $SD=2,89508$) sportolók között volt kimutatható, ettől alacsonyabb volt a naponta ($M=3,0637$; $SD=2,35952$) és hetente egyszer ($M=3,0402$; $SD=2,5337$) sportolók körében, legkevesebb pedig a hetente többször ($M=2,9806$; $SD=2,2837$) és naponta többször ($M=2,227$; $SD=2,49023$) sportolók között alakult.

A legmagasabb tanári tudásfókuszú támogatás ($p<0,001$; $\chi^2=50,920$) a hetente többször és hetente egyszer sportolók körében volt, ettől kicsit kevesebb volt a ritkábban, mint havonta és a havonta sportolók körében alakult, a legkevesebb pedig a naponta és naponta többször sportolók körében lett. A legmagasabb kortárs általi személyes támogatás ($p<0,001$; $\chi^2=41,098$) a hetente egyszer és hetente többször sportolók körében alakult, tőlük kicsit kevesebb lett azoknál, akik naponta és havonta sportolnak, a legkevesebb pedig a ritkábban sportolók, mint havonta és a naponta többször sportolók között oszlott meg. A legmagasabb kortárs általi tudásfókuszú támogatás ($p<0,001$; $\chi^2=0,08707$) a hetente többször és havonta sportolók körében lett, tőlük kevesebb volt a hetente egyszer és ritkábban sportolók, mint havonta között, legkevesebb pedig a naponta és naponta többször sportolók között lett.

35. ábra. A kapcsolati beágyazottság alakulása a sportolási gyakoriság függvényében (pont)

A sporttípus esetében csak a tudásfókuszú támogatásoknál kaptunk szignifikáns eredményeket. A tanár általi tudásfókuszú támogatás ($p=0,009$; $U=135447$) esetében azt láthattuk, hogy az egyéni sportolókra ($M=3,0315$; $SD=2,09377$) inkább jellemző, mint a csapatsportolókra ($M=2,6866$; $SD=2,18235$). A kortárs általi tudásfókuszú támogatás esetében ugyanezt tapasztaltuk, tehát az egyéni sportolókra ($M=6,3055$; $SD=3,29102$) inkább jellemző volt, mint a csapatsportolókra ($M=5,2196$; $SD=3,54832$). A sze-

mélyes támogatások esetében egyik helyzetben sem kaptunk szignifikáns eredményt (tanár személyes támogatás: $p=0,473$; kortárs személyes támogatás: $p=0,932$).

A sportolási szint vizsgálatánál szintén csak a tudásfókuszú támogatásoká-gok esetében találtunk szignifikáns különbségeket a csoportok között. A tanár általi tudásfókuszú támogatás ($p=0,010$; $U=138647$) esetében és a kortárs általi tudásfókuszú támogatás ($p<0,001$; $U=120035$) esetében is a szabadidőspor-tot űző sportolók ($M=3,0385$; $SD=2,07864$; $M=6,5175$; $SD=3,23965$) kap-tak magasabb pontszámot, míg a versenysportolók ($M=2,7199$; $SD=2,18937$; $M=5,1203$; $SD=3,51116$) alacsonyabb pontszámot mutattak. A személyes támogatás esetében nem kaptunk szignifikáns eredményt sem tanároknál, ($p=0,351$), sem a kortársaknál ($p=0,095$).

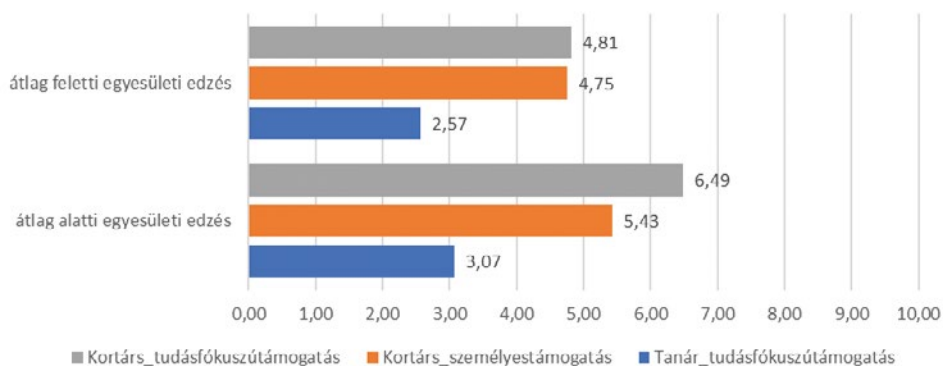
Az egyesületnél sportoló fiatalok körében szignifikáns eredményt kaptunk a tudásfókuszú támogatás eseteiben ($p<0,001$; $U=122520$ $p=0,005$; $U=137640$). Azok a sportolók, akik nem egyesületnél sportolnak, nagyobb tudásfókuszú támogatást kapnak a tanároktól ($M=3,0503$; $SD=2,08307$) és a kortársaktól ($M=6,4704$; $SD=3,20543$), mint akik egyesületnél sportolnak ($M=2,7166$; $SD=2,18095$; $M=5,2066$; $SD=3,56100$). A személyes támogatások esetében egyik helyzetben sem kaptunk szignifikáns eredményt (kortárs személyes támo-gatás: $p=0,289$; tanár személyes támogatás: $p=0,967$).

Sportágváltás tekintetében egyik esetben sem találtunk szignifikáns külön-bseget a csoportok között (kortárs tudásfókuszú támogatás: $p=0,262$; kortárs személyes támogatás: $p=0,549$; tanár tudásfókuszú támogatás: $p=0,753$; tanár személyes támogatás: $p=0,872$).

A heti egyesületi edzéseket vizsgálva szignifikáns eredmények születtek a kortárs tudásfókuszú támogatás ($p<0,001$; $U=104558$), a kortárs személyes támogatás ($p=0,002$; $U=126013$) és a tanári tudásfókuszú támogatás esetén ($p<0,001$; $U=121593$). Mindhárom esetben magasabb volt azoknak a támoga-tottsága, akik átlag alatti edzést végeznek az egyesületnél, mint akik átlag felett teszik.

Az egyéni edzés mennyiségének tekintetében nem találtunk szignifikáns eredményt egyik támogatottság esetében sem (tanár személyes támogatás: $p=0,826$; tanár tudásfókuszú támogatás: $p=0,450$; kortárs személyes támoga-tás: $p=0,487$; kortárs tudásfókuszú támogatás: $p=0,876$).

36. ábra. A kapcsolati beágyazottság alakulása a heti egyéni és egyesületi edzések függvényében (pont)

Az egészségi állapot esetében szintén nem találtunk szignifikáns eredményt a csoportok között egyik támogatottság esetében sem (kortárs tudásfókuszú támogatás: $p=0,165$; kortárs személyes támogatás: $p=0,757$; tanár tudásfókuszú támogatás: $p=0,066$; tanár személyes támogatás: $p=0,517$).

Végül pedig az edzettségi állapotnál a kortárs tudásfókuszú támogatás esetén volt szignifikáns az eredmény ($p=0,011$). Az átlag alatti szubjektív edzettségi állapotú sportolók magasabb támogatottsággal ($M=6,0125$; $SD=3,41538$) rendelkeztek, mint azok, akik átlag feletti szubjektív edzettségi állapotú sportolók ($M=5,3993$; $SD=3,48254$). Minden további esetben nem találtunk szignifikáns különbséget a csoportok között (kortárs személyes támogatás: $p=0,934$; tanár személyes támogatás: $p=0,072$; tanár tudásfókuszú támogatás: $p=0,099$).

Megbeszélés

Az eredményekből elmondható tehát, hogy a kapcsolati beágyazottság összefüggést mutatott a szociáldemográfiai változókon belül a nemmel, a tanulmányi szinttel, a lakóhellyel, a szülők iskolázottságával, a testvér jelenlétével, az anyagi helyzettel, a sportspecifikus változókon belül pedig a sportolási gyakorisággal, a sporttípussal, a sportolási szinttel, a sportolási formával, a heti egyesületi edzéssel és az edzettségi állapottal. Az eredményeket a következőkben szakirodalom alapján értelmezzük.

A nők és a férfiak kapcsolati beágyazottságában különbségeket láthatunk. A nőknek több bizalmas kapcsolatuk van, mint a férfiaknak és több olyan barát-

jük van, akikkel megoszthatják a problémáikat (Albert & Dávid, 1999; Horváth-Szabó & Dávid, 2013). Nem csak a kortársak szempontjából, de a tanári támogatás szempontjából is a lányok többet érzékelnek, mint a fiúk (Czakó & Györi, 2017; Wall et al., 1999).

Az aktuális tanulmányok különböző szintjeiben eltérően érvényesül a tudásfókuszú támogatás. Azok a tanulók, akik magasabb iskolázottságúak, magasabb támogatásban részesülnek, mind a tanárok, mind a kortársak felől. Ez könnyen magyarázható egy egyszerű ténnyel, miszerint, azokra a gyerekekre sokkal nagyobb figyelem irányul a tanárok felől és több lehetőséget kapnak különböző továbbtanulási formára, akik kiemelkedőbbek, mint akik kevésbé jó tanulók. Összességében is azonban a sportoló hallgatók nyitottabbak, több tanórán kívüli tevékenységben vesznek részt, így számos közösség tagjai, elkötelezettek ezek iránt, valamint tanulmányaik és munkájuk iránt, és ezt a sporttal kapcsolatos kötelezettségeik nem ellensúlyozzák negatívan (Kovács K. E., 2018; Kovács, 2014; Kovács & Velencei, 2009).

A lakóhely típusa alapján a magasabb tudásfókuszú támogatást élveznek azok, akik falvakban, kisvárosban élnek, mint azok, akik nagyvárosokban. Egy kis magyar faluban végzett vizsgálat is bebizonyította, hogy itt a szoros személyes kapcsolatok gyakorolják a legnagyobb hatást az iskolai teljesítményre. Vagyis az iskolai motivációt leginkább a társas kapcsolatok határozzák meg (Szabó-Thalmeiner, 2014). Azt gondolom ez is azért lehet, hiszen egy faluban sokkal jobban ismerhetik a tanárok a gyerekeket, szorosabb kapcsolatokat tudnak ápolni velük, mint egy nagyobb városban, így több támogatást tudnak nyújtani ezeknek a gyerekeknek.

A szülők iskolai végzettségi szintje (mind az anyáé, mind az apáé) hatással van arra, hogy a gyerek milyen típusú támogatást kap a tanároktól és a kortársaitól. A tanár tudásfókuszú és kortárs tudásfókuszú támogatás a felsőfokú végzettségű anyák gyermekeinél a legmagasabb, míg a tanár személyes támogatását inkább az alacsonyabb és magasabb iskolázottságú anyák gyermekei veszik igénybe. Az apák esetében a tanári támogatás a középfokú végzettségű apák gyermekeinél a legmagasabb, míg a kortárs támogatás az alacsonyabb végzettségű apák gyermekeinél a legjelentősebb. Korábbi kutatások eredményei hasonló eredményre jutottak, az alapfokú végzettségű szülők gyermekei szerint a tanulásra leginkább a tanári elismerés, a jó eredményekért járó jutalom és az

osztálytársakkal végzett csoportmunka ösztönözheti őket. A szülők magasabb iskolázottsága összefügg a diákok sikeres iskolai motiválhatóságával: a diplomás apák gyermekei leginkább az osztálytársak és a tanárok elismerése révén motiválhatók. (Czakó & Györi, 2017).

Megfigyelhető kapcsolat áll fenn a testvér megléte és a tanári, illetve kortársi támogatás mértéke között; a testvér nélküli tanulók jellemzően magasabb értékeket értek el. A testvér jelenléte erőforrásként és emocionális támaszként szolgál a másik fél számára (Wallerstein & Blakeslee 2004).

A sportoló anyagi helyzete kapcsolatban áll azzal, hogy milyen mértékű személyes támogatásra számíthat a kortársaitól és az átlag feletti jövedelmű sportolók előnyösebb megítélést kapnak, mint az átlag alatti jövedelmű sportolók. Az eredményünket más kutatások eredményeiből is alátámaszthatjuk, hiszen azt találták, hogy az emberek a gazdagokat kompetensnek és csodálatra méltónak találják és az implicit attitűdök is pozitívabbak feléjük, míg a szegényeket inkompetensnek, de melegszívűnek tartják, akik szánalmat váltanak ki (Durante et al., 2017; Xu et al., 2018; Horwitz & Dovidio, 2017). Továbbá az emberek hajlamosak a tehetősebb háztartások lakóit együttműködőbbnek és önkontrollban gazdagabbnak látni, vagyis az anyagi jólét összességében pozitívabb együttműködési megítélést eredményezett (Boon-Falleur et al., 2024). A többi támogatottság esetében nem volt szignifikáns eredmény.

Úgy tűnik, hogy a sportolás gyakorisága hatással van arra, kitől és milyen formában kapnak támogatást a fiatalok. A ritkábban sportolók számára inkább a tanárok jelentik a fő támaszt, míg a rendszeresen sportolók körében a kortársak támogatása válik meghatározóvá. Korábban számos kutatás kimutatta, hogy a kortársak támogatása, vagyis a bátorítás és a barátokkal való fizikai tevékenységekben való részvétel pozitívan kapcsolódik a serdülők általános fizikai aktivitási szintjéhez (Maturo et al, 2013; Mendoca et al, 2014; Niu et al., 2023). Továbbá a rendszeresen sportoló gyerekeknek több és aktívabb barátaik vannak (Allison et al., 2005; Coleman, 2008).

A sportolási szint vizsgálatánál tudásfókuszú támogatás esetében szignifikáns különbségek mutatkoztak: a szabadidősportolók mind a tanári, mind a kortársi támogatás terén magasabb pontszámot kaptak, míg a versenysportolók alacsonyabb értékeket mutattak. hogy a szabadidősportolók több tudásalapú támogatást kapnak tanáraiktól és kortársaiktól, mint a versenysportolók, ami

valószínűleg a sportolásuk integrációjának köszönhető az iskolai és társas környezetbe (Li et al., 2024; Zhang et al., 2024; Kovács K. E., 2018). A személyes támogatásnál azonban sem a tanárok, sem a kortársak esetében nem volt szignifikáns eltérés a csoportok között, ami azt jelzi, hogy az érzelmi és személyes kapcsolatok hasonlóan erősek mindkét csoportban.

Az egyesületi sportolás vagy nem egyesületnél sportolás tekintetében tudásfókuszú támogatás terén szignifikáns különbséget találtunk: azok a sportolók, akik nem egyesületnél sportolnak, nagyobb támogatást kaptak mind a tanároktól, mind a kortársaktól, mint azok, akik egyesületnél sportolnak. A személyes támogatás esetében nem volt szignifikáns különbség a csoportok között. Ez a különbség arra utalhat, hogy a nem egyesületi keretek között sportoló fiatalok, például iskolai vagy szabadidős csoportokban, szorosabb kapcsolatban állnak tanáraikkal és kortársaikkal, akik aktívabban részt vesznek sporttevékenységeik támogatásában. Ezzel szemben az egyesületi sportolók esetében a sportolás inkább elkülönül az iskolai környezettől, így a tanárok és kortársak kevésbé vesznek részt a sporttevékenységek támogatásában, ami alacsonyabb tudásfókuszú támogatást eredményezhet (Persson & Eriksen, 2025; Kovács, 2025a; 2025b; Pusztai et al., 2017).

A heti egyesületi edzéseket vizsgálva szignifikáns különbségek alakultak ki: azok a sportolók, akik átlag alatti edzést végeznek, magasabb kortárs tudásfókuszú, kortárs személyes és tanári tudásfókuszú támogatást kaptak, mint akik átlag feletti edzést végeznek. A heti edzésszám és a társas támogatás közötti összefüggés azt sugallja, hogy azok a sportolók, akik kevesebb edzésen vesznek részt, szorosabb kapcsolatban állhatnak tanáraikkal és kortársaikkal, így több tudásalapú és személyes támogatást kapnak. Ezzel szemben a gyakrabban edző sportolók idejük nagyobb részét töltik az egyesületi környezetben, ahol több elérhető társas támogatás forrás van jelen, és az iskolai vagy kortársi kapcsolatok kevésbé hangsúlyosak lehetnek (Zhang et al., 2024; Ferreira et al., 2024; Pusztai et al., 2017; Kovács et al., 2016; Moravec et al., 2025; Moravec, 2022).

Az edzettségi állapotnál azonban a kortárs tudásfókuszú támogatás esetén szignifikáns különbség volt: az átlag alatti szubjektív edzettségi állapotú sportolók magasabb támogatottságot kaptak, mint az átlag feletti edzettségi állapotúak. Ez arra utalhat, hogy ezek a sportolók nagyobb mértékben támaszkodnak kortársaikra információszerzés és tanulás céljából, mivel saját edzettségi szintjüket alacsonyabbnak érzékelik. Ezzel szemben az átlag feletti edzettségi állapotú sportolók

talán kevésbé keresnek ilyen jellegű támogatást, mivel magabiztosabbak saját képességeikben és tudásukban (Zhang et al., 2022; Srikanth et al., 2022).

Összegzés

A tanulmány a kapcsolati beágyazottság négy dimenzióját vizsgálja (tanári és kortársi, személyes és tudásfókuszú támogatás), különböző szociodemográfiai és sportspecifikus tényezők mentén. Az eredmények azt mutatják, hogy a támogatás érzékelése több változóval is összefügg: a nők, a felsőfokú tanulmányokat végzők, valamint a kisebb településen élők jellemzően magasabb támogatást tapasztalnak. A szülők iskolázottsága pozitív hatással van a támogatás mértékére, míg a munkaerőpiaci státusz és a vallásosság nem mutatott szignifikáns kapcsolatot.

A sportolási szokások is fontos szerepet játszanak: a gyakrabban sportolók körében a kortársi támogatás hangsúlyosabb, míg a ritkábban sportolók inkább a tanári támogatásra támaszkodnak. A szabadidősportolók több tudásfókuszú támogatást érzékelnek, mint a versenysportolók. A testvér nélküli, illetve jobb anyagi helyzetű sportolók szintén nagyobb támogatottságot éltek meg.

Az eredmények rámutatnak arra, hogy a társas támogatás – különösen a sportolásban aktív fiatalok körében – komplex, több tényező által meghatározott jelenség, amely szorosan összefügg az egyéni és társadalmi háttérrel. Az egyéni változókon túl, bár jelen tanulmány nem tért ki a mezo-, exo- és makrorendszerszintű változókra, az olyan kontextuális tényezők, mint a sportinfrastruktúra, a sportlétesítmények tervezése, illetve azok térbeli integrációja is meghatározó lehet a sportolói elköteleződésben, kitartásban és jóllétben egyaránt (Lovra & Sarihan, 2024). A sportolók kapcsolati beágyazottságának megértése segíthet a célzott támogatásban, fejlesztésben és szükség esetén a rehabilitációban (Neamah et al., 2018; Neamah & Husi, 2021).

Irodalomjegyzék

- Albert, F. és Dávid, B. 1999. A bizalmas kapcsolatokról. In: Szívós Péter-Tóth István György 1999. Monitor 1999. Budapest: TÁRKI 218-230.
- Allison, K. R., Dwyer, J. J. M., Goldenberg, E., Fein, A., Yoshida, K. K., és Boutilier, M. (2005). Male adolescents' reasons for participating in physical activity, barriers to participation, and suggestions for increasing participation. *Adolescence*, 490, 155–170

- Boon-Falleur, M., André, J. B., Baumard, N., és Nettle, D. (2024). Household wealth is associated with perceived trustworthiness in a diverse set of countries. *Social Psychological and Personality Science*, 19485506241289461. <https://doi.org/10.1177/19485506241289461>
- Coleman, L., Cox, L. és Roker, D. (2008). Girls and young women's participation in physical activity: psychological and social influences. *Health Education Research*, 23, 633–647. <https://doi.org/10.1093/her/cym040>.
- Czakó, Á., és Győri, Á. (2017). Motiválás, ösztönzés a szakképzésben. Egyes pedagógiai eszközök ösztönző erejének tanulói megítélése társadalmi háttérváltozók szerint. *Szociológiai Szemle*, 27(1), 4-29.
- Durante F., Tablante C. B., Fiske S. T. (2017). Poor but warm, rich but cold (and competent): Social classes in the stereotype content model. *Journal of Social Issues*, 73(1), 138–157. <https://doi.org/10.1111/josi.12208>
- Ferreira, J. G., Rodrigues, F., Sobreiro, P., Silva, M., Santos, F. J., Carvalho, G., Hernández Mendo, A., & Rodrigues, J. (2024). Social support, network, and relationships among coaches in different sports: A systematic review. *Frontiers in Psychology*, 15, 1301978. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1301978>
- Granovetter, M. (1985). Economic action and social structure: The problem of embeddedness. *American journal of sociology*, 91(3), 481-510.
- Horwitz S. R., Dovidio J. F. (2017). The rich—love them or hate them? Divergent implicit and explicit attitudes toward the wealthy. *Group Processes & Intergroup Relations*, 20(1), 3–31. <https://doi.org/10.1177/1368430215596075>
- Katalin, H. S., & Beáta, D. (2013). A családi és a kortárástámogatás összefüggései serdülők körében. *Ittzés Gábor (szerk.): Cura mentis–salus populi. Mentálhigiéne a társadalom szolgálatában, Budapest, Semmelweis Egyetem Mentálhigiéne Intézet*, 534-550.
- Kovács, Á.,& Velenczei, A. (2009). A sport presztízse. In Szatmári Zoltán (Ed.), *Sport, Életmód, Egészség* (pp. 1273–1304). Budapest: Akadémia Kiadó.
- Kovács, K. (2018). The impact of sports on above-the-average and high-performing students' achievements in Hungarian and Romanian higher education institutions. *Ways of promoting excellence in higher education*, 63-78.

- Kovács, K., Kovács, K. E., & Nagy, B. E. (2016). Intézményi hatások a hallgatók egészségtudatos magatartásában. In: G. Pusztai (Eds.), *A felsőoktatás (hozzádott) értéke: Közelítések az intézményi hozzájárulás empirikus megragadásához* (pp 174-190). Kiadó, Új Mandátum Könyvkiadó.
- Kovács, K. E. (2018). The relationship between health-awareness and academic achievement on a national representative sample. *Hungarian Educational Research Journal*, 8(4), 108-111.
- Kovács, K. E. (2025a). Athlete profiles along grit, sport orientation and sport persistence based on a quantitative research on Hungarian athletes. *Frontiers in Sports and Active Living*, 7, 1594365. <https://doi.org/10.3389/fspor.2025.1594365>
- Kovács, K. E. (2025b). Factors influencing sport persistence along the socio-ecological model—A presentation of sport persistence models based on the findings of a representative hungarian sample. *Sports*, 13(4), 97. <https://doi.org/10.3390/sports13040097>
- Kovács, K. E., & Szakál, Z. (2024). Factors influencing sport persistence still represent a knowledge gap – the experience of a systematic review. *BMC Psychology*, 12(1), 584. <https://doi.org/10.1186/s40359-024-02098-6>
- Liu, W., Mei, J., Tian, L. (2016) Életkori és nemi különbségek az iskolához kapcsolódó szociális támogatás és az iskolai szubjektív jóllét kapcsolatában a tanulók körében. *Soc Indic Res* 125, 1065–1083. <https://doi.org/10.1007/s11205-015-0873-1>
- Lovra, É., & Sarihan, E. (2024). The formation and preservation of urban heritage through urban landscape transformation: A case study of pittsburgh. *Land*, 13(11), 1816. <https://doi.org/10.3390/land13111816>
- Maturo, C. C. és Cunningham, S. A. (2013). Influence of friends on children's physical activity: a review. *American Journal of Public Health*, 103, e23–e28. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2013.301366>
- Mendonça, G., Cheng, L. Z., Mélo, E. N., és de Farias, J. C. (2014). Physical activity and social support in adolescents: a systematic review. *Health Educat*
- Moravec, M. (2022). *Diákok sportja – hallgatók egészségtörkéje?* Belvedere Meridionale.
- Moravec, M., Kovács, K. E., & Kozma, B. (2025). Socialisation scenes in the health behaviour of teacher students at different levels of teacher training. *Frontiers in Sports and Active Living*, 6, 1504214. <https://doi.org/10.3389/fspor.2024.1504214>

- Nahapiet, J. és Ghoshal, S. (1998). Social capital, intellectual capital, and the organizational advantage. *Academy of management review*, 23(2), 242-266.
- Neamah, H. A., Adila, A. S., & Husi, G. (2018). Recent trends in robotic systems for upper-limb stroke recovery: A low-cost hand and wrist rehabilitation device. *2018 2nd International Symposium on Small-Scale Intelligent Manufacturing Systems (SIMS)*, 1–6. <https://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/8355302/>
- Neamah, H. A., & Husi, G. (2021). Design and development of continuous passive motion (CPM) for fingers and wrist grounded-exoskeleton rehabilitation system. *Applied Sciences*, 11(2), 815.
- Niu, L., Xu, J. és E, Y. (2023). Physical activity and habitus: parental support or peer support? *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(3), 2180.
- Persson, M. F., & Eriksen, I. M. (2025). Sports participation as a reflection of social inclusion in youth: A holistic exploration of sport within young people's lives. *Sport, Education and Society*, 1–12. <https://doi.org/10.1080/13573322.2025.2451354>
- Pusztai, G., Kovács, K. E., Kovács, K., & Nagy, B. E. (2017). The effect of campus environment on students' health behaviour in four Central European countries. *Journal of Social Research and Policy*, 8(1), 125-138.
- Srikanth, S., Petrie, T. A., Greenleaf, C., & Martin, S. B. (2015). The relationship of physical fitness, self-beliefs, and social support to the academic performance of middle school boys and girls. *The Journal of Early Adolescence*, 35(3), 353–377. <https://doi.org/10.1177/0272431614530807>
- Szabó-Thalmeiner N. (2014): Az iskolai motiváció vizsgálata 5–12. osztályban. *PedActa*, 4(1): 17–29.
- Szell, M., & Thurner, S. (2013). How women organize social networks different from men. *Scientific Reports*, 3(1), 1214. <https://doi.org/10.1038/srep01214>
- Wall, J., Covell, K. és MacIntyre, P. D. (1999). Implications of social supports for adolescents' education and career aspirations. *Canadian Journal of Behavioural Science / Revue canadienne des sciences du comportement*, 31(2), 63–71. <https://doi.org/10.1037/h0087074>

- Wallerstein, J. S., és Blakeslee, S. (2004). *Second chances: Men, women, and children a decade after divorce*. Houghton Mifflin Harcourt.
- Xu J., Amy J. C. C., Glick P., Fiske S. T. (2018). A model of (often mixed) stereotype content: Competence and warmth respectively follow from perceived status and competition. In *Social cognition*, (pp. 162–214). Routledge.
- Zhang, Y., Hasibagen, & Zhang, C. (2022). The influence of social support on the physical exercise behavior of college students: The mediating role of self-efficacy. *Frontiers in Psychology*, 13, 1037518. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.1037518>
- Zhang, Y., Wang, F., Szakál, Z., Bíró, Z., Kovács, M., Örsi, B., & Kovács, K. E. (2024). Why do students drop out of regular sport in late adolescent? The experience of a systematic review. *Frontiers in Public Health*, 12, 1416558. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2024.1416558>